

JÁ A KRAJINA, KRAJINA A JÁ

Ladislav Ptáček, *Správa BR a CHKO Pálava, Mikulov*

Krajina a já, to jsem já v krajině. Já a krajina, to je krajina ve mně. Tyto krajiny jsou více než propojeny. Možná dokonce, že jedno jsou.

Krajina kolem mne, tady a teď, je povětšinou krajina kulturní, lidmi obydlená a lidmi přetvořená. Mé pocity v této krajině jsou vesměs kladné, protože tato krajina je nejvíc podobná té krajině, kterou si nosím v sobě. V této krajině mne nic příliš nepřesahuje a nenabourává mi po staletí budovanou představu člověka vládce světa, člověka, jako čehosi výjimečného a pro okolí určujícího. Právě naopak, v kulturní krajině člověk má snahu určit kde, co a jak bude a skoro vše, se mu v ní podřizuje. Důležité je ale ono "skoro" v předchozí větě. Z krajiny původní jsou totiž stále ještě poznatelné její rysy, velikost, její stálost. Člověk, který se dokáže dívat, toto neměnné, a tedy podstatné, vidí a pro hledání odpovědi na podstatné otázky svého života vidět potřebuje.

Mé pocity jsou mnohem smíšenější v krajině nezkulturněné, neobydlené, v hlubokých lesích, vysokých horách, rozlehlých pustinách. Zde mne překvapuje především intenzita pocitů. Na jedné straně intenzivní pocit krásy, čehosi povznášejícího, nadlidského, jsou to ty chvíle, kdy se najednou špatně dýchá, říká se, že se nám zatajil dech. Na straně druhé je tu ale pocit vlastní malosti v tomto světě, vlastní zanedbatelnosti, zranitelnosti, které ale nejdou dohromady s obrazem člověka jako pána tvorstva. V těch chvílích se mi zkrátka připomíná pokora k čemu, co mne přesahuje, neumím to popsat, ale vím dost přesně, že to je. Tento pocit vlastní podřízenosti jsme z kulturní krajiny téměř vyhnali. Důležitost zachování zbytků této nekulturní krajiny pro mne osobně spočívá právě v tom, že je mi zde nejnaléhavěji připomínána pokora.

Konečně je tu krajina poslední, krajina ryze lidská, města, aglomerace, průmyslová krajina. Tady jsou dovedeny tendence při budování kulturní krajiny nejdále. Člověk zde funguje jako stvořitel všeho, a tak tvoří krajinu ku obrazu svému. Zde je vše v plánu podřízeno vůli člověka. Vše je tu nějakým způsobem užitečné, k lidskému užití, pro nějaký účel. Žije zde nejvíce lidí. Možné zdroje nebezpečí, jako živly, choroby, škůdci jsou zde maximálně omezeny, je to ten nejlidštější svět. A přece z něj utíkáme do krajiny kulturní, a mnozí ještě dál, do krajiny nezkulturněné. Jako bychom potřebovali více než bezpečí, pohodlí a předvídatelnost, cosi jiného, cosi, čeho se nám ve světě, který jsme si vytvořili a vytváříme, nedostává.

Krajina, do níž jsem se řízením osudu dostal, byla odedávna krajinou kulturní, ale byly v ní, a stále ještě jsou, významné nezkulturněné ostrůvky přírody. Mnoho lidí přichází do těchto končin za krásou, klidem, rovnováhou, pokorou. Vy, kteří zde žijete, máte velké štěstí, protože se s touto pokorou budující krásou a klidem můžete setkávat po celý život, a můžete je proto poznat mnohem hlouběji, než je dáno náhodnému návštěvníkovi, za něhož se musím považovat. Máte ale rovněž velkou zodpovědnost za to, abyste tyto dary zachovali i jiným a nedopustili jejich zničení, za to, aby tyto ostrovy přírody nebyly pohlceny mořem námi představovaného světa.

Předchozí věty zní jako kázání, ale jsou to spíš přání, prosby, snad náměty k zamyšlení. Ostatně otázka, proč jsem napsal to, o čem jsem psal, nebo obecně, proč něco psát vůbec, je skutečně zcela základní a první. Vždyť po našem světě dnes obíhá taková záplava slov, obrazů, vět, že skutečně soudný člověk se musí ptát, má-li do této záplavy přispívat. Na objasnění mohu pouze říci, že cílem (nikoli smyslem) tohoto článku nebylo odpovědět, ba ani se zeptat. Cílem bylo jen sdělit tomu, koho trápí podobné úvahy, že - pokud samozřejmě někdo takový je - jsme aspoň dva. A to je vždycky dobré vědět.